

ОТДѢЛЪ III.

I. ΜΕΛΕΙΑ ΣΤΑΤΥΙ И ΖΑΜЪΤΚИ.

Λείψανον λόγου

Ἰωάννου τοῦ Σχολαστικοῦ.

Τὸν ὑπ' ἀριθμὸν 86-ον ἑλληνικὸν κώδικα τῆς ἐν Πετροῦπόλει Αὐτοκρατορικῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης ὁ Muralt περιέγραψεν οὕτως: «Fragment d'un ménologe ou d'une collection de sermons. X-e ou X-e siècle» ¹⁾. Ὁ δὲ Tischendorf ὄδε: «Folia membranacea octo formae quart. mai. saeculi X, fragmenta menologi» ²⁾.

Ἀμφότεραι τῶν λογίων τούτων αἱ περιγραφαὶ μακρὰν τῆς ἀληθείας ἀπέχουσιν ἔχομεν γὰρ ὡδε τετράδιον ἐν, ὀκτώ μεμβράνινα φύλλα μήκους 0,198, πλάτους 0,145, λείψανον ὄντα κώδικος γραφέντος τῷ δευτέρῳ ἡμίσει τοῦ ἐνάτου αἰῶνος, κείμενον δ' ἐγκλείοντα δίστηλον 32 — 38 γραμμῶν ἐν μιᾷ ἐκάστη τῶν σελίδων. Ὁ τῆς γραφῆς χαρακτήρ ὑπόξανθος, ἐν δὲ ταῖς ῥαῖς χειρὶ τοῦ καλλιγράφου καὶ μικροῖς ἀρχαίκοις κεφαλαιῶδες στοιχεῖοις ὑπάρχουσι μονόλεκτά τινα ἐρμηνεύματα λέξεων τοῦ κειμένου ἢ ἀκαταλήπτων ἴσως τοῖς οἷς ὁ κώδιξ προῦριστο μοναχοῖς, ἢ πηγαζουσῶν ἐκ κωδίκων τὰς αὐτὰς λέξεις ἐν αὐτῷ θησαυρίζοντων τῷ κειμένῳ. Χεῖρ δὲ 14-ου αἰῶνος ἐπὶ μὲν τῆς ῥας τοῦ φ. 4^b ἐσημειώσατο τὸ «στάσις α' τῆ β' τῆς β' ἐβδομάδος», εἰς δὲ τὸ τέλος τοῦ ἐσχάτου φύλλου τὸ «στάσις γ'» ὅθεν φαίνεται τὸ κείμενον τεμαχιδὸν ἀναγινώσκεσθαι ἐπὶ τραπέζης μοναστηρίου τινὸς κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστήν.

Τὸ κείμενον περιγράφει τὸν βίον οἰοῦ τινός, δι' ὃν ἐπὶ δεκάδα ἐτῶν ματαίως ἀνησχοῦν, μὴ δυνάμενος διακρίναι τὸν ἄνδρα καὶ τὸν συγγραφέα, πρὸς τοῦτο δὲ καὶ φίλους ὀχλήσας εἰδήμονας. Τυχαίως τέλος ἀναγινώσκων ἐσχάτως τοὺς λόγους Ἰωάννου τοῦ τῆς Κλίμακος διέγων ἐν αὐτοῖς τὴν λύσιν τοῦ πολυχρονίου μου προβλήματος· ὁ δὲ λόγος περὶ τοῦ ἐρημίτου Ἰσιδώρου, οὗ τὸν βίον ὁ Ἰωάννης κατὰ τρόπον περιγράφει χαρίεντα ἐν τῷ 4-ῳ λόγῳ τῷ «περὶ τῆς μακαρίας καὶ ἀκηράτου ὑπακοῆς».

1) E. de Muralt, Catalogue des Mss. grecs de la bibliothèque Impériale publique, σ. 64.

2) C. Tischendorf, Notitia, σ. 64.

Ἄγνοεῖται μοι κῶδιξ οὕτω παλαιὸς τῶν πονημάτων Ἰωάννου τοῦ Σχολαστικοῦ· καὶ αὐτῶν δὲ τούτων στερούμεθα εἰσέτι κριτικῆς ἐκδόσεως, κατ' ἀκολουθίαν δ' ἄγνοοῦμεν εἰσέτι καὶ τὸ κατὰ προσέγγισιν ὕφος αὐτοῦ· τούτου δ' ἕνεκα οὐκ ὤκησα ἐρευνῆσαι τὰ προκείμενά μοι φύλλα, βασισθεὶς πρὸς τοῦτο ἐπὶ τῇ καλῇ Σωφρονίου ἐρημίτου ἐκδόσει, γενομένη ἐπὶ τῇ βάσει μεμβρανίων χειρογράφων τῆς ἐν τῷ Ἀγιωνύμφῳ Ὁρει ἱερᾶς μονῆς τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου¹⁾.

Ἡ γραφὴ καθαρὰ, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ἀνορθόγραφος. Συνεχεῖς ἰωτακισμοί, οἷον κατηντικέναι, κρίττονος, ἰσήδορος, πάσι σήδηρον, παρίδον ἕτερα, ἐγκαλοπῆσα· αἱ δὲ ἀπὸ προθέσεως ἀρχόμεναι λέξεις κεχωρισμένα, οἷον δι' ἐκείμην. Ἔτερα μὴ συνθετικαὶ συννηωμένοι μετὰ μορίων καὶ προθέσεων, οἷον μεταδεκάτην, διανθρωπίνης. Ἄλλ' ἔχομεν καὶ τοιαῦτα λάθη: ἀπόσπελλεν, ἠρώτουν (=ων) ἀπορρίψατο, ἐπενέχθει, ἐπιτιμῶντο· τὸ δὲ τεσσαράκοντα ὁ κῶδιξ ἔχει κατὰ κανόνα πανταχοῦ τεσσαράκοντα. Τὰ συνήθεα συνήθη τῶν χειρογράφων. Ἄλλ' ἔξω τῶν ἀσημάντων τούτων ὁ κῶδιξ ἀπὸ λεκτικῆς ἐπόψεως ἔστι σημαντικὸς διὰ τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν σήμερον τοὺς λόγους γινώσκωμεν τοῦ Ἰωάννου. Μεταξὺ δὲ τῶν §§ νς'—νζ') (ἐκδ. σ. 41—42) τὰ νέα φύλλα παρουσιάζουσι τὸν ἐξῆς παράγραφον, εὐρισκόμενον κατὰ τὰς ἐκδόσεις ἐν τῷ § νε': "Ἔθος πολλάκις ταῖς δαίμοσιν ἢ μὴ ἐξομολογεῖσθαι ἡμᾶς ὑποβάλλειν ἢ ὡς ἐκ προσώπου ἐτέρου τοῦτο ποιεῖν, ἢ τινὰς ἐπὶ τῇ ἑαυτῶν ἁμαρτίᾳ καταμέμφεσθαι ὡς αἰτίους». Τὸ δὲ κείμενον ἐν πολλοῖς τόποις ὅλως ἔστι διάφορον τοῦ συνήθους ἐν ταῖς ἐκδόσεσιν, οἷον (σ. 37,3 κέ).

Ἐκδοσις.

Κῶδιξ.

...πρὸς τὴν τῶν κοσμικῶν ἐν τῇ μονῇ ἐπιδημίαν ἐσημειοῦτο τούτους ἐσχάταις ὕβρεσι.

...ἔβλεπεν ἐπὶ ταῖς τῶν κατὰ κόσμον ἐν τῇ μονῇ ἐπιδημίαις ἐσημειοῦτο καὶ τούτους ἐπὶ τούτων ἐσχάταις ὕβρεσι.

Θρεμμάτων σωτῆρ διὰ θεοῦ καὶ ποιμὴν, τοιοῦτον ἔσχε παρὰ θεοῦ καὶ τὸν οἰκονομοῦντα τὰ τῆς μονῆς σώφρονα κτλ.

Προβάτων διὰ θεοῦ ἐκείνος, τοιοῦτον αὐτὸν καὶ οἰκονομοῦντα τὴν μὴν ἄλλων πέπομφε· σώφρονα κτλ.

Ἵπάρχουσι δὲ καὶ ἐλλείψεις τῷ κώδικι, αἱ ἐξῆς:

Σελ. 33, β' ποτε || 22 καὶ εὐτελῶν || διακριτικοί τε καὶ || β' 27 ἦδη || 32 αὐτοῦ || 34, α, 3 αὐτοῦ || 8 με || 12 καὶ βίας || 19 θείων || 30 τινὰ || 33, α', 22 καὶ εὐτελῶν || 33, β' 14 δὲ || 27 ἦδη || 32 αὐτοῦ || 34, α' 8 με || 16 αἰθῆς || 30 τινὰ || 34, β', 32 ἐνεκάλει || 35, β', 22 ἔχω || 24 τοῦτο || 31 ἐν τῷ μέλλειν ἐκλείπειν || 32 εὐχαριστῶ || 35, α', 6 δυνάμενος || 30 οὔτε ἀρχαί || 36, α', 25 αὐτῇ... καὶ τῇ πρώτῃ ἀτιμία || 36, β', 6 ἂν || 9 τοῦτο μοι || 14 εὐθύς || 23 καὶ ὡς φασί τινες || 37, α', 1 εἰσι || 6 ἐνώπιον ἐκείνων || 13 μιᾶς || 39, α', 5 τοῦτο || 20 ποτέ || 27 ἀκούσας ||

1) Κλήμαξ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου καθηγουμένου τοῦ Σινὰ ἁγίου ὄρους. Ἐν Κπόλει 1883, σ. 32—41.

24 και όπλιζομένοις || 26 εκείνων || 38, β', 25 πάλιν || 33 ήτοι πρεσβυτέρους || 39, α', 20 ποτε || 27 άκούσας || 40, α', 18 όρξ || 20 αύθις || β', 16 έμαυτόν || 31 άηδώς αύτόν έχειν || 33 μετερχώμεθα β', 16 έμαυτόν || 41, β', 3 επί τώ πέλαγος έχωρήσαντες είτα.

Αί λοιπαί τού κειμένου διαφοραί έχουσιν ούτω λεπτομερώς.

Σελ. 32, β', 8 έζήτει] έπεζήτει || 10 έπολιτεύετο] έπεπολίτευτο || 11 μνήμη] υπόμνησις || ποτέ τις] πού τις || 15 μνησικακούντας] μνησικακούντα || 16 εύθώς άπήγγελλε] άπήγγελεν || 17 πρό ήλίου] πριν ήλίου || άλλήλοις αύτους] αύτούς έαυτοίς || 21 έξωθοούτο] έξεβλήσκοντο || 23 αλλά γε τόν καρπόν πολύν] αλλά πολύν τόν καρπόν || 24 έμφανίζουσα] δηλούσα || 25 τοίς όσίοις εκείνοις έδείχθησαν] αύτοίς τοίς όσίοις άνεδείχθησαν || 26 πρακτικοί και] πρ. τε και || 27 ιδείν έν τούτοις φοβρόν τε και] ιδείν φοβρόν έπ' εκείνοις και || 29 πολλούς αιδεσίμους] πολλιάς αιδεσίμους || 31 ιδίαν] έαυτών || 32 εκείσε] και || 33 πεντήκοντα] τεσσεράκοντα || 35 εύρον] προσελάβοντο || 36 λοιπόν φρασκον] λοιπόν έαυτούς φρασκον || 37 άει] εις αιώνα || 38 οι δέ] οι δέ έτεροι || άπονίαν] άπόνοιαν | 39 ύβρσειν έλεγον] έχειν] ύβρσει λοιπόν έχειν έλεγον || 40 έώρακα] έώρα || 33, α', 1 μετά άγγελουσιδούς πολιάς] σүн τή πολιά τή άγγελουσιδεί εις || 11 έσθε || 12 αύτόν και τόν προσετώτα] αύτόν προσετώτα || 21 πρός ζήλον] εις ζήλον || 24 κατακοσμεΐται] εύλογείται || 31 ειρημένω] ποσειρημένω || 34 κακεντρεχή τε και πάνυ] και κακεντρεχή πάνυ και || 33, β', 5 ό δέ άπεκρίνατο] ό δέ φησι || 6 κάγω] έγω || ύποτάσσεσθαι έμαυτόν] προτάσσεσθαι έαυτόν || 7 εκδίδωμι] δέδωκα || έπ' αύτώ] ύπ' αύτώ || 8 παραδείγματι] ύποδειγματι || 11 φύσει άδελφέ] άδελφέ τή φύσει || 16 ούν αύτου] δ' αύτου || 21 συναριθμησαι] συναθροΐσαι || 23 εύτελούς] άσθενούς || ικεσίας πρός τόν ποιμένα έποίησατο] ικεσίας πεποίηκε τώ ποιμένι || 24 άφείναι ώσαύτως διάγοντα] ώσαύτως διάγοντα || 26 έμφήνας] λόγω σημάνας] 28 πλησιάζουσαν κλήσιν] κλ. πλησ. || 29 τοιαύτη] ταύτη || 33 προσλαβόμενος] πρός κύριον προσλαβόμενος || 34, α', 6 ποίαν... ό νούς αύτου] τώ ποίαν... αύτου ό νούς || 7 διάγοντος] διάγοντι || 10 ως ύπέρ] ότι περ || 14 θεού] τού θεού || 15 ύπομονής] ύπακοής || 21 τινός θεωρίας] θεωρίας τινός || 22 εισιόντας και έξιόντας ικέτευον ύπέρ εύχής] εισιόντας λοιπόν ύπέρ εύχής ικέτευον || 24 συγκαθημένων ήμών] συγκαθημένω μου || 25 ό μέγας εκείνος επιστάτης] τώ μεγάλω επιστάτη || 26 τώ άγιον αύτου στόμα κεκλικώς] κεκλικώς τώ ά. αύτου στόμα || 27 βούλει σοι δείξω φησί] φησί βούλει σοι δείξω || 30 τεσσεράκοντα || 33 έλθών ούν και βαλών γονυκλισίαν τώ ήγουμένω] έλθόντα ούν και βαλόντα τώ ήγουμένω μετάνοιαν || 37 ώστε] ώς || 39 αιδείσθαι κών] αιδείσθαι με || 34, β', 1 άναπόκριτος] άνεύποκρίτου || 2 συμπληρώσεως] τής συμπληρώσεως || 3 διαμείνας] μείναντος || 8 γάρ μοι] δέ μου || 9 έν τή] τή || 11 περιδέμενος τώ ποιμένι] τώ ποιμ. περιδέμενος || 13 ένώπιον τραπέζης άνθρώπων άλλ'] ένώπιον άνθρώπων, άλλ' || 15 ιστάμην θεώ προσευχόμενος] και θεώ ιστάμενος προσευχόμεν || 16 πονηράν πρός τόν ποιμένα δεξάμενος] πρός τόν ποιμένα πονηράν λογισάμενος || 18 ειρηται γάρ ότι] ειρηκε γάρ τις, ότι || 20 ώς] ότι || 21 ακακίαν εκούσιον εκδώ] εκούσιον άκ. εκδώσει || 22 τώ πονηρώ δίδωσι χώραν] εκεί ό πονηράν χώραν || 28 λοιπόων] πολλών || 33 ό ποιμήν κατ' ιδίαν ύπέρ τού οικονόμου πρός τόν μέγαν έποιούμην άπολογία] πρός αύτόν έλεγεν ό ποιμήν κατ' ιδίαν ύπέρ τού οι-

κονόμου· ἀπολογίαὺν ἐπειούμην πρὸς τὸν μέγαν || 35, α', 34 εἰ οὐκ εἰκῆ τὴν ἐν τόπῳ περαίνει διατριβὴν, πάνυ θαυμάζω] θαυμάζω, εἰ οὖν εἰκῆ τὴν ἐν τῷ τόπῳ διατριβὴν διαπεραίνει || 35 γὰρ συνῆπτα ὑποταγῆ] καὶ ἠπατημένη ὑποταγῆ συνημμένη || 36 ἐψεύσατο] ἔψευσται || 37 ἀλλὰ καὶ ὠδήγηκε] κεκράτηκε καὶ ὠδήγηκε || 38 πρόβατα] θύματα || 40 ἐν ὅστ. σκεύεσιν εὐραμένην καὶ θαυμάσωμεν] καὶ θαυμάσωμεν ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν εὐρημένην || 35, β', 1 τὴν τῶν] τὴν τινῶν τὴν || 9 ἀδικούμενος σχεδὸν] σχ. ἀδικ. ἐβλέπον || 10 ἔστι δ' ὅτι καὶ ἐκ τῆς τραπέζης ἐκ τῶν ὑπηρετουμένων διωκόμενον] ἔσθ' ὅτε καὶ καθ' ἡμέραν ἐκ τῆς τραπέζης τῶν ὑπηρετῶν διωκόμενον ἐβλεπον || 12 πάνυ μικρὸν ἐκ φύσεως] ἐκ φύσεως μικρὸν πάνυ || 14 ἔλεγον οὖν πρὸς αὐτὸν] καὶ πρὸς αὐτὸν ἔλεγον || 16 πολλάκις] πλειστάκις || 17 ἀπεκρίνατο] φησὶ || 18 πατέρες μου εἰ] πατέρες μου, ἐὰν || 19 ἀλλ' ἐπεὶ || 20 ἀγῶ... τοῦ μεγάλου] κἀγὼ λοιπὸν—καὶ τοῦ μεγάλου || 21 ὑπομένω] καὶ ὑπομένω || 29 ἐν τῷ μοναστηρίῳ] τῷ μοναστηρίῳ || 32 τῷ κυρίῳ] τῷ θεῷ || 38 ἐκέλευσεν] ἐποίησεν || 36, α', 2 μεμλημένος] μελημένος || 5 εἰς τὴν πόλιν] ἐν τῇ πόλει || 6 τινὸς χρείας] χρείας τινὸς || 11 παρεσκεύασεν] πεποίηκε || 12 ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου] τοῦ ἡγουμένου || ἐν τῇ ἀγίᾳ] τῇ ἀγίᾳ || 13 εἰς τὴν μονὴν] ἐν τῇ μονῇ || 14 κομισάμενος] ἦν κομισάμενος || 15 οὖν] δὲ || 20 ἀλλ' οὐκ] καὶ οὐκ || 22 τεσσεράκοντα || πάλιν ἐπὶ τὸν ἴδιον] ἐπὶ τ. ἴ. πάλιν || 26 καταστήσαι] καταστήναι || ἔφησε γάρ] φήσας αὐτῷ || 29 μὴ λέγειν αὐτὸν ἀληθῆ] ἀλ. μὴ λ. αὐτὸν || 30 ἐπιζητεῖν] ἐπιζητεῖ || 31 ἐργάτου] καλοῦ ἐργάτου || 34 εὔχεσθαι] προσεύχεσθαι || 37 τίνος. . ταύτη] τὸ τίνος || τεταπεινωμένη] τοιαύτη τεταπεινωμένη || 36, β', 1 ἐμαυτῷ τεθέαμαι ὡς νῦν] ἐαυτῷ ὡς νῦν τεθέαμαι || 3 ἔστι] φησὶ || 4 δὲ οὐδὲ] καὶ || 5 πάλιν] θάττον || 6 συμβῆ] καὶ συμβαίνει || μόνων] καὶ μόνον || 7 μηδέποτε αὐδὺς ἐγείρεσθαι] μὴ ἀνίστασθαι || 8 οἰκονομίαν] διακονίαν μοι || 9 νέον ὄντα] νέου μου ὄντος || 10 διάγοντα συνέβη] διάγοντος συνέβη || 11 κατενεχθῆναί μοι εἰς βαρ. πτώμα] πτώμα κατενεχθῆναι βαρύτερον κατὰ ψυχῆς || 12 ἔχων δὲ συνήθως] ἐμοῦ σεσυνηθηκώς sic || 14 ἐστηλίτευσα· ὁ δὲ] ἐστηλίτευσα· κέρκον δὲ λέγω τὸ τέλος τῆς πράξεως || 15 μειδιῶντι] μειδιῶν || 20 εἰληφέναι] εἰληφώς || 24 διαφορὰς] διαφορὰς διαφερόντων || 37, α', 1 συνοδίᾳ] συνοδῷ || 2 καὶ γνωμῶν διαφοραὶ] προκοπῶν καὶ γν. διαφοραὶ || 3 πρὸς τὴν τῶν κοσμικῶν ἐν τῇ μονῇ ἐπιδημίαν ἐσημειούτο τούτους ἐσχάταις ὕβρεσι] ἐβλεπεν ἐπὶ ταῖς τῶν κατὰ κόσμον ἐν τῇ μονῇ ἐπιδημίαις· ἐσημειούτο καὶ τούτους ἐπὶ τούτων ἐσχάταις ὕβρεσι || 7 δ' ἂν τις] δ' ἂν τινῶν || 8 ἐπιδημία ἐγένετο] ἐπιδημίαν ἐβλεπον || 9 τι γινόμενον] τὸ γινόμενον || 11 τοὺς ἀνθρώπους ἀποφεύγουσαν] τῶν ἀνθρώπων ὑποκρύπτουσαν || 14 ἐμῆς ἐξελεύσεως προσελάβετο τὸν τὰ δεύτερα τοῦ πατρὸς διέποντα, ἄνδρα θαυμαστόν, Μηνᾶν τοῦνομα] ἐμῆς τοῦ οἴου τόπου ἐξόδου ἀνεπᾶν ἐν κυρίῳ ὁ τὰ δεύτερα τοῦ ποιμένος διέπων ἀνὴρ θαυμαστός Μηνᾶς ὄνομα || 28 μύρον προσηνέχθησάν τε καὶ προσεδέχθησαν ἀληθῶς] οἱ τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ κόποι καὶ ἰδρωτὲς σὺν θεῷ προσηνέχθησαν, καὶ ἀληθῶς || 30 πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἀλλὰ περὶ τούτου τοῦ] καὶ ἀλλὰ δὲ πλεῖστα περὶ τοῦ αὐτοῦ || 32 ἀπήγγειλαν ἡμῖν κατορθώματα] ἔλεγον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι κατορθώματα ἀπήγγειλαν, ἐν οἷς καὶ τοῦτο ἔλεγον, ὅτι φησὶ ὁ προεστὼς || 35 πρὸς τὸ ἡγουμενεῖον] αὐτὸν ἐν τῷ ἡγουμενείῳ || 36 ἀφ' ἐσπέρας τῷ ἡγουμένῳ] τῷ ἡγουμένῳ ἐσπέρας || 37 τε

λαβεῖν] λαβεῖν || 37, β', 3 ὡς] ὅτι || 6 πάντων ἐποίησεν] πᾶσι πεποίηκεν || 8 λέγων ὡς] διὸ καὶ φησι || 10 πρὸς τὸν ἡγούμενον γονυκλισία] γονυκ. π. τ. ἡγούμενον || 11 διεβεβαιοῦτο ἅπαν] ἐπληροφόρει φησιν ὡς ἅπαν || 12 κείμενος ἀποστοματίσαι] κείμενον ἀποστηθῆσαι || 15 ἐκίνησά π. λόγον περὶ ἡσυχίας] κελκηνκά ποτε ἡσυχίας λόγον || 16 ἐκείνων γερόντων] γερόντων ἐκείνων || 17 προσώπῳ] τῷ προσώπῳ || ἦθει] ἦθει ἀστείως || 20 κρίνοντες] προκρίνοντες || 21 ὑπελθεῖν] μετελθεῖν || 24 ἡμᾶς] ἡμᾶς διὰ παντός || 24 μαινομένοις καὶ ὀπλέζοιμοις. ἕτερος] μαινομένοις τίς || 29 εὐμενείας] εὐνοίας || 38, α', 7 ἀναστὰς] ἀνάστα || 8 ἡσυχίας] σῆς ἡσυχίας || 20 ψυχῆς] σῆς ψυχῆς || ἀλλεπαλλήλων] ἐπαλλήλων || 30 πρὸς τὸν ἀγωνοθέτην ὑπὸ ἀπιστίας] ὑπὸ ἀπιστίας πρὸς τὸν ἀγωνοθέτην || 32 ἀφῆς ἀν. προπηδώσε] ἀφῆν προπηδώσαν || 33 μέγεθη σωμάτων καὶ ὥρας] μεγέθη καὶ ὥραν σωμάτων || 35 φίμου] φιμοῦ || 38, β', 1 ἔργῳ πᾶσαν ἀγάπην] ἔργον ἀγάπην πᾶσαν || 2 πρὸς τὸν πλησίον ἀπλανῶς ἐμφανίζων] ἐν τῷ ἐαυτοῦ ἐργάτῃ ἀφανῶς ἐμφανίζοντα || 3 ἀληθῶς ἐν τούτῳ] ἐν τούτῳ ἀληθῶς || 5 ἐάν] ἐν || 8 καθ' ὥραν] καθ' ἡμέραν || 15 ἀσθένειαν ἐπεγνωκότας . . . ἴστασθαι] ἐπεγνωκότας ἀσθένειαν καταμόνας πόρρω που τοῦ ἀθλητικοῦ σταδίου ἱσταμένους || 19 λόγοις ἀγαθοῖς πατρός καὶ διδασκάλου ἀρίστου εὐαγγελικῶς μοι καὶ προφητικῶς, μᾶλλον δὲ φιλικῶς μαχησαμένου. ὄθεν] καλῶ πατρὶ καὶ διδασκάλῳ ἀρίστῳ μαχησαμένῳ || 23 ἠθέλησα] τεθέληκαμεν || 26 τὰ ἀκαλλῆ καὶ ἀνόνητα] πάλιν τὰ ἀκαλλῆ καὶ ἀνονησιφόρα || 27 ἡμῖν παραθήσομαι] ὑμῖν ἀκανθολογήματα παραθήσομαι || 29 συντυχίαν] συντυχίας || 32 παρεκελεύσατο. ἐξιούσι] παρεσκεύασεν... ἐξιούσι, καὶ τὸ δὴ θαυμαστότερον || 35 ὄρων τινα τῶν ἀδελφῶν] τινα τῶν ἀδελφῶν ὄρων || 39, α', 5 μὴ κρύπτειν ἐγνωκῶς ἐπ' ὠφελείᾳ] γνούς τινα μὴ κρύπτειν ὠφελῆσαι || 6 λογισμοῦς] λογισμοῦς μου || 7 ἅμα τῇ ψυχῇ] κ. προοιμίῳν εἴωθα] σὺν τῇ ψυχῇ εἴωθα ἐκ προοιμίῳν || 8 τούτοις ἐπιφωνῶ] κράζω τούτοις || 11 κατέλαβον πολυπραγμονήσας ποιούντα] πολυπραγμονήσας κατὰ πολὺ || 12 πτυχίον] πτύχιον || 23 ἐβδόμην ἡμέραν] ἐβδοματιαῖον χρόνον || 26 μηδὲν αὐτὸν] αὐτὸν μηδὲν || 28 ὡς εἶ γε] εἰ || 30 οὖν ἀσμένος] δὲ ἀσμένως || 31 ἐδέξατο] προσεδέξατο || 32 εἰς τὴν ἰδιάζουσαν μονὴν] ἐν τῇ μονῇ τῇ ἰδιαζούσῃ || 38 λεγόμενος] λεγομένη || 39, β', 4 αὐτὸν περὶ ἐκάστου] περὶ ἑκάστον αὐτῶν || 5 ἐπληροφόρησε] ἐπληροφόρει || 12 τοὺς πόνους τῶν ἀγίων] τῶν ἀγίων τοὺς πόνους || 14 ἐθέλειν μιμῆσθαι] μιμῆσθαι θέλειν || 18 τὴν βίαν ἡμῶν] ἡμῶν τὴν βίαν || 32 ὁ τοιοῦτος χορεύει] χορεύσει οὗτος || 40, α', 6 εἰ δὲ τις] εἴ τις δὲ || 7 ταχέως τῆς] ταχέως || 10 εἰλικρινῆ] εἰλικρινῶς || 14 ἔδειξεν] ἐνέδειξεν || 18 ὅταν] ὅτι οὖν || 19 σφάλμασι] σφάλμασιν ὀψεται, ὅτ' ἂν || 23 στῆσαι] στῆσαι θέλων καὶ || 26 ἰαθῆναι ποτὲ διὰ τῆς τῶν μειζόνων ἐπιτιμήσεως] ἐστὶν αὐτὸν ἰαθῆναι ἐκ τῆς τῶν μειζόνων ἐπιτιμίας || 30 δηλονότι] δηλός ὅτι || 32 ἄπιστός ἐστι καὶ ἄκλιτος μάτην] ἄπιστός ἐστι καὶ ἄκλιτος μάτην || 33 ὑποταγῆς] ὑπακοῆς || ὅτι μὴ] εἰ μὴ || 36 πρὸς τὴν] εἰς τὴν || 40, β', 7 ἀδόκητον] ἀδόκιμον || 11 ἐχθροῦ] αὐτοῦ τοῦ ἐχθροῦ || δὲ τοῦτο] δ' αὐτὸ || 13 ἐαυτοῦ] αὐτοῦ || 16 ἔλαθον] ἔλεθηθα || 17 ὑμῖν παραθεῖς] παραθεῖναι || 21 ὑπάρχωσιν] τυγχάνουσι || 22 ὡς εἰωθότες] καὶ σεσυνηθικότες || 41, α', 2 νεκροὺς ἀναστήσῃ ὁ εὐγνώμων] νεκροὺς ὁ εὐγνώμων ὑπήκοος ἀναστήσῃ || 5 ὡς] ὡς ὅτι || 6 πεποίηκε καὶ αὐτὸς μένει ἀλλότριος ἀπὸ τῆς ματαίας οἰήσεως] πεποίηκε... μένει αὐτὸς ἐκ τῆς ματαίας οἰήσεως ξένος καὶ ἀλλότριος ||

7 ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς] ἐξ ἐτέρας || 8 ἀλλ' οὐκ ἐξ ἰδίας] καὶ οὐκ ἐκ τῆς αὐτοῦ || 14 τελεῖν αὐτῷ ὑποβάλλουσα] αὐτῷ ὑποβάλλουσα ἐπιτελεῖν || 17 ποτὲ μὲν τοὺς ὑπηκόους] τοὺς ὑπηκόους ποτὲ μὲν || 18 καταμολύνειν καὶ σκληροκαρδίου] μυλύνειν καὶ σκληροκαρδίαν || 19 ἐργάζεσθαι ποτὲ δὲ ξηροῦς] ἐργάτας τούτους ξηροῦς || 21 λιχνούς] λιχνῶδους || 22 ὀκηροῦς] ὀκηροτέρους || 24 ἀλλά] ἀλλ' ἢ καὶ || 29 πολλάκις δι' ὑπομονῆς] δι' ὑπομονῆς πολλάκις || 31 λαλοῦντος] μολοῦντος || 32 ἀπατῆσαι] ἀπατᾶν || 35 προσηνεῖς] προσηνεῖς, πράους || 41, β', 1 ἔπαθλον] λοιπὸν ἔπαθλον || 4 ζάλης] ζάλη || 5 εὐπορήσαντες] εὐπορησάντων || 8 ἀνάγκη τὴν θάλασσαν] ἀνάγκη θάλασσαν || θολωθῆναι καὶ ταραχθῆναι] ταραχθῆναι καὶ θολωθῆναι || 10 παθῶν] παθῶν καὶ τῶν χόρτων || 12 σαπρίαν καὶ χόρτον ἐν αὐτῇ] σαπρίαν ἐν αὐτῇ || 13 μετὰ τὴν] μετὰ τὴν μεγάλην || 14 γινομένην γαλήνην] γαλήνην γενομένην || 18 τοῖς ἑαυτοῦ ἐπιτιθέντι ὀφθαλμοῖς] ἐν τῷ ὀφθαλμῷ προσάγοντι || 30 Γύμνου, γύμνου] γύμνου γυμνῶς || 33 οὐκ ἐξ ἑτέρου] οὐκ ἑτέρου τινός || 42, α', 2 πλείον] πλείων || 6 ἐκδῶς] ἐκδώσης || 8 τὴν ἐξομολόγησιν ποιήσασθαι εἶδον γὰρ καταδικούς ἐλεεινοτάτῳ ἦθει καὶ σφοδροτέρᾳ ἐξομολογήσει καὶ ἰκεσίᾳ ἀποτομίαν] καὶ σφοδρότερα καὶ ἰκεσίᾳ ἐξομολογήσει ἀποτομίαν || 13 μεταποιήσαντας] μεταμορφώσαντας || 15 παρὰ τῶν προσερχομένων] πάντων τῶν προσερχομένων || 16 δεόμενος, ἀλλὰ τὴν ἐκείνων σωτηρίαν πραγματευόμενος] δεόμενος, ἀλλὰ τῶν προσερχομένων σωτηρίαν πραγματευόμενος || 18 καὶ μετ'] καὶ μετὰ τὴν || 19 λογιμοῖς] μολυσμοῖς || 32 ὡς ἀφορμῆς] ἀφορμῆς || 35 πτώματι προσθεῖναι ἡμῖν] πτώμα προστεθῆναι ἐφ' ἡμᾶς || 37 τότε πρὸς ἕτερον ἀνάγκη πορευέσθαι || 42, β', 1 δοκῶν ἡμῖν ὀριζομένοις] ἡμῖν δοκῶν ὀρίζουσι γὰρ || 12 Μωσῆς νόμου] Μωϋσῆς τοῦ νόμου || 21 ἐν τῇ ζωῇ σου τινά] τινὰ ἐν τῇ ζωῇ σου.

Ἐντὸς οὕτως ὀλίγων σελίδων παλαιοῦ κειμένου οἶαι διαφοραὶ! Ἄλλ' οὐ θαυμαστόν τὰ γὰρ ἔργα Ἰωάννου τοῦ Σχολαστικοῦ γινώσκωμεν δυοὶ διαφερούσαις ἐκδόσεσι, καὶ ταύταις ἐκ χειρογράφων οὐ παλαιτέρων τοῦ δυοκαιδεκάτου πιδανῶς αἰῶνος· ὑπάρχουσι δὲ καὶ κώδικες μετὰ σχολίων, τῶν μὲν πυκνῶν καὶ ὀνοματισμένων, τῶν δ' ἄλλων ἀωνύμων· ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἕτεροι περιέχοντες ἐν ταῖς ψαῖσι βραχέα τινὰ ἐρμηνεύματα καὶ διαφερούσας γραφὰς ὑπὸ τῶν καλλιγράφων μεμνημένας ἐκ γνώσεως ἑτέρων συγγενῶν ἀντιγράφων. Παρατηρήσεως δὲ ἄξιον, ὅτι ἐν τοῖς γνωστοῖς μοι κώδιξι διακρίνονται τρεῖς ἀπ' ἀλλήλων διαφερούσαι συντάξεις, ὧν ἡ μὲν ὑπέστη μεταβολὰς αὐθαιρέτους ὑπ' ἀναγνωστῶν κατὰ τὸ ἐπάρατον παρὰ τοῖς λογίοις τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἔθος ἐκεῖνο τοῦ καλλύνειν τάρχαϊα κείμενα καὶ προσαρμύζειν ταῖς λεκτικαῖς τῶν χρόνων αὐτῶν ὀρέξεις, ἡ δὲ περιττὰς ἀπὸ τῶν σχολίων ληφθείσας ὑπέστη προσθήκας, ἡ δὲ τρίτη παρεδόθη πῶς ἡμῖν ἐπιτετημένως. Μέγα δὲ καὶ χρησιμώτατον ἔργον, ἀλλὰ δὴ καὶ πολυχρόνιον ἡ ἐπὶ οἰκογενειακῇ τάξει παρασκευῆ κριτικῆς τινος ἐκδόσεως τῆς οὐρανίου τοῦ Ἰωάννου Κλίμακος, τοῦ πεζοῦ μὲν ἀλλ' ὑπερκοσμίου αὐτοῦ ἄσματος, δι' οὗ ἡ χριστιανικὴ ἐπὶ αἰῶνας ἀνθρωπότης ἀνύψου πρὸς τὸ θεῖον τὸ πνεῦμα, δυναμένη δὲ καὶ νῦν καὶ μετέπειτα τοῦτ' αὐτὸ πρὸς ταύτην κατεργάζεσθαι· σὺν αὐτῇ δὲ χρεῖα καὶ τῶν σχολίων πάντων ἢ πρὸς ἐκδοσιν παρασκευῆ, τούτων αὐτῶν ἐγχυπτόντων λαμπροῦς τῆς ἀνθρωπίνης

διανοίας θησαυρούς, μάλιστα δὲ τῇ κλασικῇ ἀναγομένης γραμματείας χρηστάς εἰδήσεις καὶ συγγραφέων ἱκανῶν τεμάχην ἄγνωστα εἰσέτι.

Τὸ γοῦν ὑπ' ὄψει ἡμῶν ἐνάτου αἰῶνος τετράδιον διὰ τὴν αὐτοῦ σπανίαν ἀρχαιοσύνην μαρτυρεῖ ἅψ' ἑαυτοῦ εἰς οἶαν τὴν Κλίμακα γινώσκωμεν κατάστασιν. Ἐχει μὲν καὶ τοῦτο ὡς τμήμα παραδόσεως παλαιτέρων τινῶν ἀντιγράφων ἐλλείψεις τε καὶ μεταλλαγάς, διὰ τὸ πλῆθος μέντοι τῶν διαφερόντων ἀναγνωσμάτων προσοχῆς ἐστὶν ἰδίας ἀξίον· οὕτω δὲ πολλὰ τῶν γραφῶν ἀπὸ λεκτικῆς ἐπόψεως ἐν σχέσει πρὸς τὰς λεκτικὰς τοῦ Ἰωάννου συνηθείας δέον προτιμᾶσθαι, ἀλλὰ δὲ τινες σαφηνίζουσι χωρία τινὰ ἐλλιπῆ ἢ δύσληπτα τοῦ κειμένου· ἐν πολλοῖς δὲ καὶ μόρια καὶ προθέσεις ἐπονταὶ τῷ ἔθει τοῦ συγγραφέως· ἕτεροι δὲ πάλιν δεικνύουσι, πῶς ἀντιγραφεῖς τινες τὰς λέξεις διέφθειρον, ἄλλας ἀντ' ἄλλων χαράττοντες. Οὕτως ἐν τῇ σελ. 41, α', 29, ἀναγινώσκειται· «ἀπεκρούσθη πολλάκις δι' ὑπομονῆς παρά τισιν ὁ προλεχθεὶς ἀπατεῶν», ἄλλως εἰπεῖν ἀπεδιώχθη· «εἶτα ἐτι τοῦτου λαλοῦντος, ἕτερος ἄγγελος παραστάς μετ' ὀλίγον ἑτέρῳ τρόπῳ ἀπατήσαι ἡμᾶς δοκιμάζει». Ὁ γοῦν ἤδη δὲ ἀποδιωχθεὶς καὶ μακρυνθεὶς οὐδόλως ἠδύνατο λαλεῖν τῷ διακτῆ· τὸ δ' οὕτως ἄλογον διορθοῖ ὁ κωδιξ εἰς μολοῦντος. Ἐν τῇ σελίδι 42, α', 13, ἀναγινώσκωμεν· «διὰ τοῦτο καὶ Ἰωάννης ὁ Προδρομος τὴν ἐξομολόγησιν πρὸ τοῦ βαπτίσματος ἐπεζήτηε παρὰ τῶν προσευχομένων, οὐκ αὐτὸς ταύτην δεόμενος, ἀλλὰ τὴν ἐκείνων πραγματευόμενος». Οἱ ἐξομολογούμενοι λογικῶς ἀδύνατον σὺν τῷ λέγειν Ἰωάννη τὰς ἑαυτῶν ἀμαρτίας καὶ προσεύχεσθαι. Τὸ παράλογον διορθοῖ ὁ νέος κωδιξ ὀρθῶς εἰς παρὰ πάντων τῶν προσερχομένων. Καὶ πάλιν ἐν σελ. 42, α', 18 «Μὴ θαμβηθῶμεν καὶ μετ' ἐξομολόγησιν πολεμούμενοι· ἄμεινον γὰρ λογισμοῖς καὶ μὴ οἴησει παλαίειν». Ὁ μετ' ἐξομολόγησιν πολεμούμενος νέαις ἀμαρτίαις ἄλογον παλαίει τοῖς λογισμοῖς· τὸ γοῦν τοῦ κειμένου δυσνόητον διορθοῖ ὁ κωδιξ εἰς μολυσμοῖς.

Τὴν διὰ σχολίων γενομένην τῷ κειμένῳ βλάβην τρισσάκις μαρτυρεῖ ὁ ἐξῆς πίναξ τῶν ἠρμηνευμένων ἐν τῷ κώδικι λέξεων. Ἐν σελ. 33, α', 24, ὑπάρχει τὸ κατακοσμεῖται, ληφθέντος τούτου ἀπὸ τῆς ψαs εἰς ἐξαφάνισιν τοῦ ἀρχαίου εὐλογεῖται. Σελ. 40, α', 18 ὅταν· καὶ τοῦτο ἀπὸ τῆς ψαs ἀντὶ τοῦ ὀτιοῦν. Σελ. 40, β', 16 ἔλαθον ἀπὸ τῆς ψαs ἀντὶ τοῦ λέληθα.

Αἱ ἠρμηνευμέναί λέξεις:

- Σελ. 32 β' 11 εὐτραπελίαις] μωρολογίαις.
 » 33 α' 5 λεληρηκότας] φλαύ(ρους).
 » 33 α' 12 στερέμνιον] ποικ(ίλως) στερέό(ν).
 » 33 α' 19 ἄμεινον] κάλλιο(ν).
 » 33 α' 24 εὐλογεῖται] κατακοσμεῖται.
 » 33 α' 25 ἐρωτῶ] παρακαλῶ.
 » 33 α' 35 ἀγέρωχον] ὑπερήφανον.
 » 33 β' 18 ἐληλακότος] ἐλάσαντος.
 » 33 β' 25 αἰνιζάμενος] λεπτῶς.
 » 34 β' 29 εἰκῆ] δωρεάν.
 » 35 α' 38 προσενήνοχε] προσήνεγκε.
 » 35 β' 1 Ἀγάμενος] θαυ(μά)σας || νεοπαγῶν] ἀρχαρίων.
 » 35 β' 29 ἀφιξίν] παρουσίαν.

- Σελ. 36 α' 4 λιπαρεῖ] δυσωπεῖ.
 » 36 α' 32 ἀρχαρικῆ] ἀξιολίμητος.
 » 36 β' 14 κέρκου] τῆς οὐ(ρᾶς) || ἐστηλίτευσα] ἐδημ(ο)σίευσ(α).
 » 36 β' 16 μετρίως] φοβούμενος.
 » 37 β' 17 μειδιῶντι] γελῶντα (ἐν τῷ κώδ. γελόντα).
 » 38 α' 32 ἀγγε] κράτει.
 » 38 α' 32 ἀναιδῶς] ἀναίσχυντα.
 » 38 β' 18 Ἡττήθη] ἐνικήθη.
 » 39 α' 7 ἐκ προουμιῶν] ἐκ προ(=ω)τολογίας.
 » 39 α' 30 ἄσμενος] χαιρόμενος¹).
 » 39 α' 37 ἀπὸ σημείου] μη(=ι)λίου διακεί(μενος).
 » 39 β' 2 συμποδιζοτένοϋς] προερχομένους.
 » 39 β' 15 ἄλογον] ἀνένδεκτον.
 » 40 α' 6 εἰλικρινῶς] καθαρῶς.
 » 40 α' 14 στηλιτεύων] δημοσιεύων.
 » 40 α' 18 ὀτιοῦν] ὅτ' ἄν.
 » 40 β' 17 ἠδὺν] γλυκύν.
 » 40 β' 33 ἀνόθευτον] γνησίαν.
 » 41 α' 7 οἴσεως] ἐπάρσεως.
 » 41 β' 13 ἠ οἴσεις] ἠ δόκησις.
 » 41 β' 38 νενευκῶς] κύψας.
 » 42 α' 1 εἴ(=ῆ)ρτηντε(=αι)] κεράτειντε(=τηνται).
 » 42 α' 18 Μῆ θαμβηθῶμεν] μὴ θορυβηθῶμεν.
 » 42 α' 31 θᾶττον] ταχέως.
 » 42 α' 38 σπάνιοι] ὀλίγοι.

Ἄ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς.

25 Μαρτίου 1908.

Διορθωτικὰ εἰς βίους ὁσίων.

1.

Βίος ὁσίου Νικηφόρου ἐπισκόπου Μιλήτου § 3 (Anal. Bollandiana, 1895, τ. 14, σ. 135).

«Ἄλλὰ ταῦτα ῥητορικῆς τερθρείας τε καὶ ἐρεσχελίας καὶ ὕθλων ἐλληνικῶν τεχνάσματα οἱ μὴ ἔχοντες, ὅτι θαυμάσσονται τῶν παρ' αὐτοῖς εὐδοκίμων μὴδ' ὑπὲρ τὰ ὀρώμενα βλέπειν δυνάμενοι, ἐκ τῆς γῆς αὐτοὺς καὶ τῶν τοῦ σώματος ἐξεθείαζον» κτλ.

Γρ. τεχνάσματα, οἱ μὴ ἔχοντες ὅ τι θαυμάσσονται κτλ.

1) Περὶ τοῦ τύπου χαίρομαι γράψω ἴδια ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκδόσεως πολυαρίθμων ἀπὸ παλαιοῦ χρήσεως παραδειγμάτων.